

מפתח לאיגרות הראי"ה

הקדמה

בכתיבת סיכום ל"אגרות הראי"ה" יש מן הבעייתיות של "האומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה מאבד הונה של תורה"י חלילה.
על כן רצוני להדגיש כי מטרת מאמר זה איננה לקבוע איזו מן האגרות ללמוד ואיזה לא.

מטרת המאמר הינה לסייע לכל החפצים לעסוק במשנת הרב כפי שעולה מתוך אגרותיו, אך נמנעים בראותם את שטף האגרות הגדול.
ע"כ ראיתי לנכון לערוך את האגרות שעל פי עניות דעתי יש מקום להעמיק בהם במיוחד, ולפרט את העניינים הנידונים באיגרת עד כמה שידי מגעת.

בחלק מן האגרות ציינתי בסוף פירוט העניינים מספר מראי מקומות להעמקה ולהרחבה בתכנים הנידונים באגרת.

יה"ר שנזכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות בתורת ה' לאור משנתו של מרן הרב זצ"ל.

חלק א'

אגרת	מתוכני האגרת
ה,ו,ט	הדרכות בלימוד ובקניין התורה.
י"ד	היחס להרצל ולנורדאו (עיין "מתוך התורה הגואלת" ח"ב עמ' רפ"ז).
י"ח	היחס לאב"י, רק באיחוד של כל הדעות והמפלגות כולם יראה אור האמת, אין כפיה ביחס לדעות.
כ'	(השלמה לאג' י"ח) הגבולות בכל הקשור לחופש דעות.
כ"ז	הרב כותב מפני שאין בו כוח לשתוק. חשיבותה של הספרות בדור, התביעה מת"ח של הדור (עיין "הרצאת הרב" בסוף "אורות התורה"), לימוד מסודר של מקצוע מחשבת ישראל.
כ"ט	תחלואי הדור נובעים ממאיסת הישן ורדיפה אחרי החדש, בלא התעמקות בתכנם הפנימי של הדברים.
ל"ב	היחס שבין תוכן לצורה (אמירת דבר בעל תוכן עמוק על חשבון שפה שאיננה רהוטה), (עיין עוד אגרת שמ"ג).
ל"ט	מעלתה ועניינה של ירושלים, חיבור פרטי של אדם למקומו בא"י מורה כי הוא שייך לקדושה הפרטית השייכת לאותו מקום, והראיה לעניין הינה חלוקת השבטים (עיין עוד אורות, ישראל ותחייתו, פרק כ"ז).
מ'	"תוכנם של האגדות הינם העתקא נאמנה של חזיון הנפש בעולמה הפנימי."
מ"ב	דברים שהיו בימי חז"ל אסורים מצד מידת חסידות, כשפשט איסורם הפכו להיות אסורים מדינא.
מ"ג	עיקר רצונו של הרב שת"ח יעסקו בעיון בפנימיות התורה, סדרי לימוד, חוכמות חיצוניות המסייעות ללימוד התורה.
מ"ד	עצמות התכונה הישראלית - אהבת ה', הכרת ערכנו מתוכנו פנימה, ע"ז כמכשיר לפיתוח העולם, סובייקטיביות ביחס לאלוקות (עיין "דעת אלוקים"), כל חידושיו של קנט כבר מופיעים בתורה (עיין "הד הרים", אגר' ט"ז ואורות עמ' קכ"ד-קכ"ה), הכפירה כמכשיר לזיקוק האמונה, איחוד ההפכים, הגדרת דבר מצמצמת את האור האלוקי שבו, הבנת המושג ש"מצוות בטלות לעת"ל".

מ"ה	העמקת האמונה באופן המחקרי חייבת לבוא בהקדמה ובשילוב עם האמונה השלמה.
נ'	כיצד לנהוג בבנים החפצים לפנות מעל נתיב התורה והיראה (עיי' גם אגרת קי"ג ואגרת שע"ה).
נ"ט	היחס שבין החינוך הישן לחדש והאופן שבו יש לשכלל דברים בהופעתם הציבורית.
ס"ד	ההבדל שבין עמ"י לאוה"ע הוא מצד כללות האומה בעיקר, ופחות מצד הפרטים (עיי' גם איגרת קי"ז), באמת אין סתירה בין לאומיות ואוניברסליות (עיי' "אורות התחייה" פסקה י"ח).
ע"ג	הדרכות בעניין ההליכה בדרך הפרישות – עליה ממדרגה למדרגה בהתאמה עם כוחות הנפש, ראשית ההדבקות בגדולי עולם היא הלימוד בתורתם (עיי' עין אי"ה שבת ח"א פסקא י"ט).
ע"ו	הדרכות בלימוד "פנימיות התורה" תמידים כסדרם.
ע"ט	לימוד אמונה בעמקות תוביל להשגת כל הדעות האמיתיות כולן, בעניין "תענית יחיד", בדבר מקום נביעת החלומות, בעניין "תענית חלום". מיסודותיה של תורה ניתן להסיק הנהגות לכללות החיים.
פ"ט	חובת לימוד האמונה בעמקות ובבקיאות. שני ערכים בחיים: הופעתם המציאותית, והופעתם האידיאלית. התורה מדברת על ההופעה האידיאלית של החיים. עניינה של העבודת כדבר טבעי בעולם וכחיובי לסוג מסוים של אנשים, שיווי המשקל בין ההלכה למוסר הנובע מטבע האדם מתמצה בבחינת "מידת חסידות", שיתוף הקניין הכללי והצד הפרטי בממונות ונקודת ההשקפה ביניהם – "אבידה". לימוד התורה ישפיע טוב רק על אנשים המוכשרים לה בישראל ובאוה"ע. במלחמה יש צורך להילחם אפילו בדרכים אכזריות ע"מ להתקיים, במחובר עם הצפייה להופעתם האידיאלית של כל סדרי החיים העולמיים (עיי' מוסר הקודש עמ' קי"ז).
צ'	המשך בירור המושג "עבודת", אמתתה של תורה תתגלה רק בהיות עם ה' כולו בא"י. כוח שיפוטם ושיקול דעתם של "הסנהדרין", הרפורמים והתפתחותה של התורה, הדרך לדרישת טעמי המצוות, בכל מצוה מואר פן מסוים בבריאה, עניין הבחירה החופשית אצל בע"ח.

צ"א	הטעם "שאינ טעם העץ כטעם הפרי", שאלת גיל העולם. היחס לספר בראשית ולסיפור הבריאה (עיין עוד תפארת ישראל עמ' ל"ז), כל גילוי חדש מגיע בהתאמה ליכולת המקבלים ע"מ להפיק את המיטב.
צ"ג	כל כוח בעולם מורכב מ טוב ורע, ומלאכתו של האדם היא לברור ולנפות הטוב מהרע, ובמרום המעלה אין רע באמת אלא ע"פ הערך של ההסתר מפני המשיגים. הדור בכללותו שואף להתרומם, ההבדלים שבין תורת א"י לתורת בבל (עיין גם אגרת ק"ג).
צ"ו	ת"ח שבא"י קטנים בפלפול מת"ח שבבבל כיוון שביסודם של דברים ת"ח של א"י גדולים מענייני הפלפול. (עיין אוה"ת פי"ג פ"ו, וגם ב"שיחת מלאכי השרת" לר' צדוק עמ' 8 ד"ה "זוה").
צ"ח	סדרי החינוך הישן והחדש – יתרונות וחסרונות.
ק"ג	ההבדלים שבין הבבלי לירושלמי, שילוב הלכה ואגדה, מקום הנבואה בפסיקת ההלכה, החילוק שבין כהן לשופט, "לא בשמים היא" – רק בדבר שאין בו ספקות, דרך התהוות התורה שבע"פ (עיין "קדמת העמק" לנציב אות ז' - י"ג).
ק"ז	בציבור אנשים יראי שמיים ישנו רפיון בכל הקשור לפעולה בענייני העוה"ז.
ק"י	מצד המחשבה העליונה אין במציאות סתירה בין כוחות אלא השלמה, היחס בין הפרט לכלל. ההבדל המהותי בין עם ישראל לאוה"ע הוא בכלל האומה ולא בפרטים, ואעפ"כ בכל פרט יש ממשמת הכלל וע"כ כל פרט מברך "שלא עשני גוי". היחס בין השכל לרגש (עיין גם עין אי"ה' שבת אות כ' ואגרת קי"ז).
קי"ג	השכל והרגש פועלים בכל אדם באופן סובייקטיבי, עניינה של תורת ההתפתחות.
קי"ז	היחס לפורקי עול, חיבור לכלל ישראל מקל על השיבה לתורה ומצוות, התוך החיובי שבתנועת הכפירה הינו החשק לרדיפת הישר והצדק הכללי, הצורך בהנמכת רוי עולם, מדרגתם היא "טועים בדבר מצווה" (עיין עוד אגרת נ' וקל"ח ו"מעייני הישועה" עמ' י"ט).
קכ"ה	הדרכות בלימוד הספר "היד החזקה".
קל"ב	תיקון מצדו הרוחני של עמ"י יבוא רק ע"י הזרחת אור האמונה בגדלות.
קל"ד	היחס לשאלת גיל העולם, מטרת סיפור הבריאה (עיין גם

<p>אג' צ"א), תורת ההתפתחות ביסודה מתאמת לפנימיות התורה. הבדלי התפיסות בין היהדות לנצרות בראיית יעוד וצורת החיים בזה העולם. הדרך להתמודדות עם תפיסות סותרות היא לבנות מעל גביהם ולהשתמש בהם להגדלת התורה.</p>	
<p>טעות היא לחשוב כי הדרך להתמודד עם הכופרים היא לזנוח אותם. כפירתם נובעת מצד גדולת נשמתם, והרי הם בגדר אנוסים, דגש על חיוק הצד הלאומי שבהם (עיי' גם אג' נ' ואג' קי"ז).</p>	קל"ח
<p>אין לדון את הכלל ע"פ היוצא מן הכלל הן באישים והן באיכות הזמנים. כל רעיון של אמת ניתן למצוא בתורה באופן שבתורה הרעיון יופיע בצורתו האידיאלית. יש לפתח את יחודיותו של עמ"י. ביטול המצוות והקורבנות יבוא מתוך וע"ג תקופה שהמצוות והקורבנות יעשו בשלמותן, ולא מתוך הירוס כל הבניין. עניינה של השינה באדם ובאומה, דורנו נמצא בשלב הקימה קודם ההתעוררות הגמורה בחינת "נים ולא נים תיר ולא תיר".</p>	ק"מ
<p>תכליתם של הישיבות היא להצמיח גדולי תורה ובמקביל להצמיח בע"ב ת"ח. הסיבות הפנימיות להתנערות הישוב החדש מבני הישוב הישן. פתרון הדבר בפן התורני שלו: שיבה אל כל שדרות התורה ובכלל זה לימודי אמונה, אגדה וקבלה.</p>	קמ"ו
<p>היחס ללימודי ספרי הראשונים באמונה (רס"ג, מו"ג, כוזרי וכו') בדורנו, יחסנו לתושב"ע נובע מכוח קבלת האומה (עיי' גם ב"אדר היקר" עמ' ל"ח-ל"ט), דמות הת"ח שאמורה לצאת משיבתו של הרב. תורת חיים.</p>	קמ"ט
<p>תחיית התרבות הישראלית סימן לתחיית האומה (משל הילדה שושנה), כל כוח ותבונה נכנס תחת קו המידה, ובאומנות הציור עניינו איסור ציור פני אדם.</p>	קנ"ח
<p>"הישן יתחדש והחדש יתקדש", ע"י רוח חדשה מלאת בריאות ומוארה באור ה' יוארו כל החיים כולם באור שיחדור עד הפרטים היותר קטנים. כוחו של ישראל הינו בדליגה ממדרגה למדרגה לטוב ולמוטב (עיי' אג' ק"מ).</p>	קס"ד
<p>מטרת החינוך היא להכשיר את האדם לצורתו המתוקנת היינו לעשות טוב וישר – דבר זה מושג ע"י ת"ת, כאשר הידיעות האחרות המסייעות את האדם במלחמת החיים הינם משניים בחשיבותם. זוהי דגלה של האומה</p>	ק"ע

הישראלית בהשוואה לאוה"ע (עיין גם אוה"ק ח"א, פסקא א', "אורות ישראל" עמ' קס"ג, "לנתיבות ישראל" ח"א עמ' ו' - ז' ו'הסכמות הראי"ה' עמ' 108 - 107).	
נשמת האומה תלויה בכינון משפטי התורה (עיין גם אורות עמ' כ"א).	קע"ו
הגדרת ציבור (עיין עוד דעת כהן דף רע"ג, שו"ת צפנת פענח סימן רל"א).	קע"ט
הרב קובל כנגד חולשת נשמתם של גדולי הדור הנגרמת כתוצאה מחסרון הלימוד בפנימיותה של תורה.	קפ"ד
הרב מיצר על העובדה שהיה צריך להתיר את השמיטה, וע"כ נכון הוא להתאמץ מאד לחזק את דבר השמיטה במידת האפשר.	קפ"ט
הרב מעיד כי איננו בעל סגנון של הסברה ראויה וכי דבריו נחצבים מנשמתו.	רט"ז
הזרחה נשמתית ורוה"ק מול עבודה עצמית - בית ראשון מול בית שני (עיין גם אגרת ק"ג וב"אורות" למהלך האידיאות בישראל עמ' ק"ח - קט"ו), איחוד ההפכים.	רס"ו
הדרך לתיקון מצב הדור - חיבור התורה לחיים.	רע"ד
הבחירה הכמוסה והבחירה הגלויה - עניינה של זכות אבות (עיין גם אוה"ק ח"ג עמ' פ"ג, ואגרת שע"ט).	רפ"ג
ביסוס העולם, ירידת הדורות מצד פרטי הנשמות אמנם מצד כלל הדור אנו בבחינת ננס ע"ג ענק (צדקת הצדיק אות קס"ה, אדר היקר דף קי"א וכן 'מאמרי הראי"ה' / גרגרים הגיוניים). אופיו של דור עקבתא דמשיחא (עיין עוד מידות הראי"ה, אמונה, אות כ"ו ואגרות ח"ב עמ' קפ"ח).	של"ב

חלק ב'

מתוכני האגרת	אגרת
בדבר היתר השמיטה, ספר שבת הארץ, יחס החילונים והחרדים לרב.	של"ה, של"ח
כתיבת רעיונות עמוקים אל מול סגנון קריא (עיין עוד בח"א אג' ק"כ, ואגרת ל"ב).	שמ"ג
עיקר תלמודה של תורה שתאיר את נשמת העם הינה דרישת ה' (עיין גם אגרת קפ"ד ומידות הראי"ה - אמונה ל"ב ועיין עוד מהר"ל "נתיבות עולם" נתיב התורה סוף פ"ה).	שמ"ד
הרב כותב בסגנון מורכב גם ע"מ שלא כל אחד יעסוק בדבריו.	שמ"ז
הרב רואה את עניינו בקיבוץ כוחות הטוב שבשני המחנות, החילוניות - עצת ה' להחדיר את כל הטוב הקיים בעולם החדש לעולם הישן.	שמ"ט
האופן שבו רואה הרב את תפקידה של הרבנות.	שס"ו
התביעה לשמירת השבת באופן הציבורי (עיין גם בח"ד אגרת כ"א + נ"א).	שס"ח
היחס ל"אותו האיש" (עיין גם מאמרי הראי"ה עמ' 5 - 6), דורנו המוכשר "לאור תשובת אמת" (עיין עוד אגרת נ' וקי"ז) "ובעבותות אהבה" (עיין חזו"א יו"ד סימן ב' ס"ק ט"ז וגם ב"אוצר המכתבים" ח"ב לר"י משאש עמ' ק"ט).	שע"ה
'ע"ד אגרת התשובה, ההבדל בין "כח לפועל", בין רוחניות לגשמיות, בין הכלל והפרט, היחס שבין ההשגות המופשטות לפרטי המצוות המעשיות, הצורך לכוון את הדברים בהתאמה לזמן (עיין גם חו"מ סימן א' בפרישה, ו"שם הגדולים" מערכת הגדולים אות רי"ט, וב"הד הרים" אג' ח').	שע"ח
בדבר חופש הבחירה, והבחירה הכמוסה (עיין גם אגרת רפ"ג ואוה"ק ח"ג עמ' כ"ו), עניינה של הע"ז, נסיון העקדה (עיין גם עולת ראי"ה ח"א עמ' פ"ד - פ"ה).	שע"ט
דעת הרב בענין חידוש הסמיכה בדורנו (עיין גם בח"א אג' ש"ג, וגם בשו"ת מהרלב"ח בקונטרס הסמיכה).	ת"ב
לימוד פנימיות התורה בדור, דברים שנכתבו בספר כבר אינם בגדר נסתר, תפילה ע"פ הכוונות, לימוד פנימיות בחבורה, והסכנה בהצטרפות אנשים שאינם ראויים (עיין גם אגרת תר"ב).	תו"ד

תכ"ז	ג' סיעות ישנם בא"י: העולם הישן, העולם המתחדש החילוני, העולם המתחדש המסורתי, היחס ביניהם והטוב הגלום בכל אחד מהם.
תס"ז	המחלוקת בין הכחרי לרמב"ם ביחס לרוה"ק, איסור לימוד תורה לנשים.
תפ"ג	הפתרון לכל מצוקותינו הינו העיסוק בפנימיות התורה, ולא הרטיות הקרות שבהם מנסים לרפותנו (עיין גם "קול התור" פ"ג קטע י"ב).
תק"ט	הדרך לקרב את צעירי ישראל בדור היא ב"ימין מקרבת" (עיין גם אג' נ' וק"ג וב"ליקוטי עצות", תוכחה ס"ק ט"ז).
תקט"ז	התחדשות החיים אסור לה שתפגע בעורק חיי הקודש.
תקכ"ב	העבודה השלימה הינה ללקט ניצוצי הקדושה בכל מקום שנתפזרו (עד היכן הדברים מגיעים עיין אוה"ח עה"ת לפרשת "כי תצא").
תקל"ד	אין להסתפק רק ברעותא טבא אלא ללמוד ולהעמיק בעצם הרעיונות.
תק"מ	עניינה של קדושת השבת.
תקמ"א	התביעה המוסרית מהכח התורני מופיעה בעצם קיומה של תנועת החילוניות. אופן ההתקרבות לדור (עיין גם אורות התחיה - י"ח, אדר היקר עמ' י"ג). (אודות ביקורתו על הרש"ר הירש עיין "אגרות צפון" אג' י"ח, אוה"ק ח"א דף קכ"ג ובח"ג דף קס"ג).
תקנ"ה	סגולה ובחירה (עיין גם דעת תבונות דף קפ"א, באוה"ק ח"ג דף ש"כ, ערפילי טוהר דף מ"ג ד"ה משה), מו"מ בענייני השמיטה בהרחבה.
תקס"ה - תקס"ו	אחדות באומה ובעולם לא באה בסתירה ליחודיות (עיין שו"ת אורח משפט תשובה י"ז).
תק"ע	ענייננו להרבות בניין ולא לסתור - יש לשמר גם את התלמודי תורה במתכונתם הישנה.
תקצ"ד	הצורך בהתבוננות בנפש האדם, לימוד מוסר בכל יום. לעורר הנפש לקדושה.
תר"ב	חובת לימוד פנימיות התורה בדורנו, היחס להגבלות שכתבו הראשונים בדבר לימוד זה (המשך לאג' תפ"ג, ועיין אגרת תי"ד).
תרכ"ז	אמיתות ספר הזוהר ולימודי פנימיות התורה (דין ארוך בנושא עיין ב"פרדס החסידות והקבלה" עמ' 79 - 55).
תר"צ	ענייננו של יו"ט שני של גלויות, היחס לנבואה בפסיקת ההלכה (עיין גם אג' ק"ג).

חלק ג'

מתוכני האגרת	אגרת
על אודות מידת הענווה (עיין גם "מוסר אביר" פרק ג' פיסקא ג'), יסודו של החידוש האמיתי.	תשמ"א
שורש המאיסה במלכות בי"ד, תפקידו של מלך בישראל.	תשמ"ג
עניינה של המצבה והבמה בעמ"י - ביהמ"ק - עבודת הקודש המיוחדת של עמ"י.	תשמ"ו
נקודת החידוש של עמ"י בחיים.	תשמ"ח
ערכה של ציפית הישועה ועניינה, (עיין "הד הרים" אג' כ"ז, ומעייני הישועה פ"ו).	תשנ"ג
עניינה של קדושת הזמנים המופיעה וממשיכה בימי החול נובעת ונמשכת מהקדושה הנמצאת בכל - עניינו של חג הפסח כאביב של העולם כולו (עיין גם בעו"ר ח"א עמ' כ"ו ובח"ב עמ' רס"ח בהערת הרצ"י).	תסס"ז
עניינה של השבת "לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם".	תסס"ח
סיום למסכת מנחות, בדבר הקודש והחול בעם ישראל.	תשע"ג
בניין רוח האומה יבוא ע"ג בניין גופני מתוקן ושלם בבחינת "מבשרי אחזה אלוך".	תשע"ח
ביטול יצרא דעבודה זרה על כל השפעותיה, תהליך התקדמות העולם והתעלותו (עיין גם אגרת של"ב).	תשפ"ד
עניינו של חג הפסח אל מול חג הסוכות, הופעת הקדושה בחומר (עיין גם עו"ר ח"ב עמ' שס"ז).	תשפ"ז
מצוות האמונה כמצוות העמקה וחקירה אל מול ההתבססות על עומק קדושת ההכרה של רגשי הנשמה (עיין גם בח"א אג' ש"ב).	תשצ"ג
שני בתי ישראל בלימוד חוכמת התורה - לאומית וכללית וחליפות הזמנים ביחס ללימודי חול.	תשצ"ה
ע"ד הדפסת הספר "ריש מילין".	תשצ"ו
בעניין נס חנוכה - מהדרין ומהדרין מן המהדרין (עיין גם ב"אגרות לראי"ה" אג' קכ"ה).	תשצ"ז
כל ההצלחה בלימוד תלויה במידת יר"ש ומידות טובות הקיימות בלומד.	תשצ"ח
עניינה של תנועת הצמחונות בזמן הרב.	תת"ב
עניין מחיית עמלק והרע בעולם, ביאור למחלוקת ר"ע ור"מ, איחוד תושב"כ עם תושב"ע בימי הפורים.	תת"ח
מחלוקת הרמב"ם והגאונים בשאלת תוקפם של המצוות	תתי"א

שנצטונו קודם מתן תורה (עיין "מצווה ברה" עמ' י"ג-כ').	עמ' ק"ט
האושר הלאומי הינו רק בשלמות כל הכוחות כולם. בגידה בעצמיותנו הינה בגידה באנושות כולה.	תתמ"ג
ע"ד התשובה המעשית הרעיונית והדיבורית, "לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין אוה"ע אלא כדי שיתווספו להם גרים".	תתנ"ב
ע"ד הצהרת בלפור.	תתנ"ט
דינא דמלכותא דינא ביחס לביטול איסורי תורה (עיין גם "ברורים בהלכות ראי"ה" עמ' 147).	תתס"ז
מכתב גלוי בדבר יסוד "דגל ירושלים".	+ תתפ"ג
מדוע מוכרח הדבר שראשי המפעל הציוני יהיו אנשים הרחוקים מהיהדות בפנימיותה (עיין גם ערפילי טוהר עמ' ל"ה ד"ה "הדור הראשון").	תתס"ח
לפסוק ע"פ הנראה לו מן התלמוד (מהר"ל) אל מול דעת הר"י מיגש.	תתס"ט
אתחלתא דגאולה, עשו קודם ליעקב. סבלנות מתוך גדלות (עיין גם איגרת כ') הציונות ומקומה בבנין החומר של האומה הישראלית.	תתע"א

חלק ד'

מתוכני האגרת	אגרת
ע"ד השתתפות נשים בבחירות - ערך הצניעות בעמ"י (עיין עוד "מידות הראי"ה - צניעות, 'אוצרות הראי"ה' ח"ד עמ' 123-124 ובמאמרי הראי"ה עמ' 191).	תתק"פ + תתקפ"ד
ע"ד העליה להר הבית (עיין עוד "לנתיבות ישראל" ח"ב עמ' קי"ח), הקורבנות לעת"ל (עיין עוד "משפט כהן" עמ' קע"ה-קע"ו, מורה נבוכים ח"ג פרק ל"ב, ובצורה מקיפה ב"ראיות הראי"ה עמ' צ"ז), תנועת התחיה הרוחנית.	תתקצ"ד
מחאה נמרצת על חילול שבת המוני.	א"כ
מעמד האשה ביהדות ע"פ תפיסת הרב.	א"כ"ד
בדבר ההכרה על זכותנו בא"י ע"י האו"ם, הוראת הביטוי "ארץ כנען" מול "ארץ ישראל".	א"ל
על ההתנגדות לפרסום הספר "אורות" (עיין גם ב"אודה ישראל בקדושה" ח"ג עמ' 107) הסיבה שאין הרב כותב את המקורות לדבריו.	א"מ"ט
הסיבה להתנגדות הקיצוניים לרב.	א"ס"ו
שלב משלבי התחיה המעשית - עבודה עברית (עיין גם ח"ב אגרת ס"ד).	א"ע"ב
ביאור לאורות התחיה פסקא ל"ד (עיין גם "טובים מאורות" שבריש "ממעניי הישועה", "אודה ישראל בקדושה" ח"ג עמ' 119, ואיכא למיפרך את הסברו מהאגרת עצמה).	א"ע"ח
חשיבות הנהגת הציבור הן ב"ימין מקרבת" והן ב"שמאל דוחה", הרב מעיד שהוא נוקט ב"ימין מקרבת" כיוון שהוא מצא שיש כאלה שעוסקים ב"שמאל דוחה" (עיין גם בח"ב עמ' כ"ט ועמ' ק"ס - קס"א, וב"ערפילי טוהר" עמ' כ"ז - כ"ח).	א"קס"ד
ביאור הרב למשנה בעדויות: "ולמה מזכירין דברי היחיד בין המרובים".	א"ר"י"ד
בדבר המחלוקת אם קדושה ראשונה קדשה לשעתה או לעת"ל (עיין גם "כפתור ופרח" פרק ג').	א"שכ"ז
יסוד מסירות הנפש של ר' עקיבא (המקור לדברי הרב על סוקרטס הוא בכתבי אפלטון ח"ב עמ' 16).	א"של"ד
הסבר הרב לפסוק "משלחי רגל השור והחמור", התכלית והשמחה בהכנה גופא בתורה ובגמ"ח ("טעם העץ כטעם הפרי" וגם אודה"ת פסקא ז').	א"של"ה